

Rola Jasnej Góry w rozwoju społeczno – gospodarczym regionu.

Częstochowa należy do największych ośrodków kultu religijnego na świecie. A.Jackowski – znany specjalista od turystyki pielgrzymkowej i religijnej podaje, że zajmuje ona 3 miejsce w Europie po Watykanie i Lourdes. Jednocześnie jest drugim Sanktuarium Maryjnym po Lourdes. Jasna Góra jest też największym w świecie chrześcijańskim ośrodkiem maryjnym, którego powstanie i rozwój nie były związane z objawieniami Matki Bożej. Równocześnie jest najważniejszym ośrodkiem pielgrzymkowym w Europie Środkowej i Wschodniej oraz największym sanktuarium chrześcijańskim od Francji na Zachodzie aż po rosyjski Daleki Wschód. /A.Jackowski 1998:142-143/

Istniejące źródła pozwalają stwierdzić, że już w pierwszej połowie XV wieku ośrodek jasnogórski miał zasięg ponadregionalny – krajowy i międzynarodowy. Od 1430 r. pielgrzymowali tu przedstawiciele niemal wszystkich narodów zamieszkujących Europę Środkową i Wschodnią. Z biegiem lat, wraz z rozwojem środków komunikacji na Jasnej Górze rejestruje się 4-5 milionów pielgrzymów rocznie, w tym około 400 tysięcy obcokrajowców z ponad 80 krajów. W pielgrzymkach pieszych przybywa około 200 tys. pątników. /Peregrinus Cracoviensis 1996:177/ Według danych z Klasztoru O.O Paulinów na Jasnej Górze liczba pielgrzymów stale wzrasta. Pielgrzymowanie na Jasną Górę stało się swoistym fenomenem, którego wpływy można odnaleźć w szeregu krajów, zwłaszcza europejskich. Odzwierciedleniem tych wpływów jest wzrastająca stale liczba pielgrzymów krajowych i zagranicznych oraz wykorzystywanie za granicą doświadczeń Jasnej Góry w zakresie organizowania pielgrzymek, zwłaszcza pieszych. Coraz więcej sanktuariów maryjnych nawiązuje z Jasną Górą więzi przyjaźni. Pielgrzymowanie to zjawisko religijne, ale również przestrzenne, społeczne i kulturowe, rozwijające się mimo istniejących jeszcze ciągle granic i podziałów politycznych i docelowo prowadzące do integracji kontynentu lub znacznie tę integrację ułatwiające. Warto mieć na uwadze europejską perspektywę rozwoju pątnictwa na Jasną Górę – ośrodka odgrywającego ważną rolę w systemie szlaków kulturowych Europy, zwłaszcza szlaku monastycznego i szlaku maryjnego. Tak jak w XIX stuleciu uważano pielgrzymki na Jasną Górę za istotny element integracji Europy.

Projektowany przebieg szlaków przez Częstochowę sprawia, że ośrodek ten będzie odgrywał ważną rolę w procesie kształtowania się Europy bez granic poprzez migracje pielgrzymkowe związane z turystyką religijną, zwłaszcza na kierunku Wschód – Zachód. Stały wzrost ruchu pielgrzymkowego na Jasną Górę wskazuje, że jej zadanie jako duchowej stolicy na pograniczu zachodniego – wschodniego chrześcijaństwa odnosić się może bardziej do przyszłości niż do przeszłości.

Sanktuarium Jasnogórskie jest ośrodkiem historycznym o dużym znaczeniu militarnym oraz ośrodkiem dziedzictwa kulturowego o wspaniałych zabytkach architektury i zbiorach muzealnych.

Jasna Góra stanowi podstawowy cel przyjazdów do Częstochowy, a głównym motywem przyjazdu dla turystów krajowych i zagranicznych jest cel religijny. Cechą charakterystyczną w przyjazdach do Częstochowy jest wielokrotność wizyt, szczególnie dotyczy to turystów krajowych.

Turyści i pielgrzymi z Polski i z zagranicy wolny czas w Częstochowie najczęściej poświęcają na zwiedzanie Jasnej Góry i uczestnictwo w nabożeństwach. Przyпуска się też, że w najbliższym czasie wyraźnie wzrośnie w Jasnogórskim Sanktuarium liczba wyznawców kościołów wschodnich, przybywających z motywów czysto religijnych lub religijno – poznawczych. Wskazuje to zatem na wielką rangę Jasnej Góry jako wielkiego, międzynarodowego ośrodka ekumenicznego.

Wyjątkowym zjawiskiem są pielgrzymki piesze. Stawia to ośrodek Jasnogórski na jednym z czołowych miejsc w skali międzynarodowej. W perspektywie jednoczenia Europy funkcja pielgrzymek jasnogórskich zaczyna być coraz bardziej spostrzegana i doceniana. Należy uświadomić sobie, że większość głównych pielgrzymek pieszych ma zasięg europejski, choć formalnie są to pielgrzymki krajowe. /Peregrinus Cracoviensis 1996:187/

Obserwuje się wzrastającą stale liczbę pielgrzymów zagranicznych. Piesze pielgrzymki na Jasną Górę stały się bowiem fenomenem religijnym i społecznym w skali ogólnoswiatowej. Ranga Sanktuarium Jasnogórskiego w dziejach narodu polskiego, ale również w dziejach znacznej części naszego kontynentu sprawia, że do dziś uważa się ten ośrodek za centrum duchowe Polski i jedno z ważniejszych takich centrów w Europie.

Światowy Dzień Młodzieży w Częstochowie 1991 roku uświadomił światu, że pielgrzymowanie to zjawisko nie tylko religijne, ale również przestrzenne i kulturowe, prowadzące do integracji kontynentu. /Peregrinus Cracoviensis 1996:188/

Ważne jest położenie Jasnej Góry, które charakteryzuje się trzema cechami, wynikającymi z usytuowania na kontynencie europejskim. Są to: graniczne, centralne i przejściowe położenie w Europie. Przez ziemie Polski przebiega granica między wielkimi, odmiennymi geograficznie obszarami Europą Zachodnią i Europą Wschodnią. Położenie centralne – w sercu europejskiego kontynentu – oznacza możliwość przejmowania przez ziemie Polski cech obszarów sąsiednich oraz możliwość oddziaływania we wszystkich kierunkach geograficznych.

Wreszcie położenie przejściowe oznacza położenie w obszarze przenikania się rozmaitych, klimatów, krain roślinnych, krajobrazów, ale także rozmaitych kultur, religii, wyznań i języków. Tak więc na terytorium Polski w środku kontynentu, przenikają się przyrodnicze i antropogeniczne cechy wschodniej i zachodniej części Europy.

Sanktuarium Jasnogórskie, położone w środku Europy na styku wielkich obszarów geograficznych Europy Zachodniej i Wschodniej nosi znamiona przejściowego regionu. Jest miejscem przenikania i spotykania się kultów chrześcijaństwa zachodniego i

wschodniego. Ikona Bogurodzicy w rzymskokatolickim sanktuarium jest, jak się wydaje najważniejszym łącznikiem i punktem spotkania.

Położenie geograficzne Jasnej Góry można określić jako położenie ekumeniczne. Centralność i dostęp położenia Sanktuarium umożliwia mu pełnienie szczególnej roli ośrodka oddziałującego we wszystkich kierunkach geograficznych, zwłaszcza na wschód i na zachód jednej w swoich fundamentach chrześcijańskiej Europy. /Peregrinus Cracoviensis 1996:179/

Jasna Góra została wpisana na listę UNESCO jako światowe dziedzictwo kultury.

Pielgrzymi przychodzący na Jasną Górę pozostawiają w Częstochowie i regionie znaczne sumy pieniędzy. Szacuje się, że przychody miasta Częstochowy z tytułu turystyki przyjazdowej rok rocznie wzrastają, co przyczynia się do rozwoju miasta i regionu. Rozwijają się w Częstochowie i regionie infrastruktura usługowa, głównie baza noclegowa, żywieniowa, komunikacyjna oraz urządzenia i obiekty sportowo – rekreacyjne.

Planowany jest dalszy rozwój urbanistyczny Częstochowy stwarzający szansę więzi miasta z Sanktuarium Jasnogórskim. Plany zagospodarowania przestrzennego Częstochowy zakładają wyposażenie miasta w struktury służące do przyjmowania i obsługi ruchu pielgrzymkowego i turystycznego odpowiadające standardom europejskim. /Peregrinus Cracoviensis 1996:215/

Należy podkreślić też funkcję miastotwórczą Sanktuarium Jasnogórskiego, która przejawia się w procesie rozwoju struktury przestrzennej i jej zagospodarowania.

Gminy z okolic Jasnej Góry przewidują i planują działania inwestycyjne ściśle związane z bazą turystyczną do potrzeb turystyki pielgrzymkowej i religijnej. Przewidywane są udogodnienia lokalizacyjne i ulgi podatkowe dla inwestorów zajmujących się turystyką.

Planuje się współpracę gmin z władzami wojewódzkimi i centralnymi oraz z organizacjami kościelnymi i turystycznymi w zakresie promocji turystycznej Częstochowy i regionu.

Bibliografia

1. Bartosiewicz W., Jagusiewicz A., Łaciak J., Ruch przyjazdowy w Częstochowie i jego obsługa, Warszawa 1997
2. Bartosiewicz W., Łaciak J., Wielkość i struktura ruchu pielgrzymkowego i turystycznego w Częstochowie, Problemy turystyki, Warszawa 1994
3. Gaworecki J., Turystyka, PWE, Warszawa 1997
4. Gieźgała J., Turystyka w gospodarce narodowej, Warszawa 1969
5. Jackowski A., Pielgrzymki i turystyka regionalna w Polsce, Warszawa 1991
6. Jackowski A., Pielgrzymowanie, Wrocław 1998
7. Jasna Góra, Światowe Centrum Pielgrzymkowe

Peregrinus Cracoviensis zeszyt 3 / 1996, Kraków

8. Klisiński J., Marketing, Częstochowa 1998
9. Middleton V., Marketing w turystyce, Warszawa 1996
10. Program społeczno – gospodarczy miasta Częstochowy, Częstochowa 1993
11. Przeclawski K., Turystyka a wychowanie, Warszawa 1973
12. Strategia rozwoju Regionu Częstochowskiego, Instytut Turystyki Oddział w Krakowie, Kraków – Częstochowa 1996
13. Zembrzusi W., Przewodnik po Częstochowie, sport i turystyka, 1958
14. Tomziński O.J., Jasna Góra, Częstochowa 1991